

Αντοχή και Ευαισθησία: Ιδεολογικές μετατοπίσεις της ανδρικής ταυτότητας μέσα από σύγχρονα εφηβικά μυθιστορήματα

Γουλής Δημήτρης Α.

Επίκουρος καθηγητής

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ

dagoulis@eled.auth.gr

Περίληψη

Το άρθρο εξετάζει τη συγκρότηση της ανδρικής ταυτότητας στην εφηβική λογοτεχνία μέσα από τρία σύγχρονα έργα: *Maggot Moon* (2012) της Sally Gardner, *Boy 87* (2018) της Ele Fountain και *A Monster Calls* (2011) του Patrick Ness.¹ Εστιάζοντας στους πρωταγωνιστές τους –Standish, Shif και Connor– αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνεται μια μορφή «αντι-αρρενωπότητας»: ήρωες που δεν επιβάλλονται αλλά αντέχουν, που δεν κραυγάζουν αλλά επιμένουν, που δεν εκθέτουν αλλά εκτίθενται. Με τη βοήθεια θεωρητικών εργαλείων από τις σπουδές φύλου (gender studies) και τις λογοτεχνικές σπουδές (literary studies), υποστηρίζεται ότι τα έργα αυτά της προηγούμενης δεκαετίας προτείνουν νέες μορφές αρρενωπότητας, οι οποίες βασίζονται στην ηθική συνέπεια, την αποδοχή της ευαλωτότητας και την επιμονή στην αλήθεια, ακόμη και σε συνθήκες καταπίεσης. Έτσι, η ευαισθησία και η φροντίδα επανέρχονται ως ισχυρές πολιτισμικές και λογοτεχνικές αξίες για την αναθεώρηση του ανδρικού φύλου στον χώρο της λογοτεχνίας για εφήβους.

Λέξεις-κλειδιά: Ανδρική ταυτότητα, Εφηβική λογοτεχνία, Ευαλωτότητα, Αντι-αρρενωπότητα

Abstract

This article examines the construction of male identity in young adult literature through three contemporary novels: *Maggot Moon* (2012) by Sally Gardner, *Boy 87* (2018) by Ele Fountain, and *A Monster Calls* (2011) by Patrick Ness. Focusing on their protagonists — Standish, Shif, and Connor— the analysis explores how a form of “anti-masculinity” is shaped: heroes who do not impose themselves but endure, who do not shout but persist, who do not display but expose themselves. Using theoretical tools from gender studies and literary studies, the article argues that these works propose new forms of masculinity, grounded in moral integrity, acceptance of vulnerability, and a commitment to truth, even under oppressive conditions. In this light, sensitivity and care re-emerge as powerful

---

¹ Το *Maggot Moon* και το *A Monster Calls* έχουν μεταφραστεί και στα ελληνικά. Ωστόσο, η συγκεκριμένη μελέτη βασίζεται στην ανάλυση των πρωτότυπων έργων στην αγγλική γλώσσα.

cultural and literary values for rethinking masculinity within the realm of young adult (YA) literature.

Keywords: Male identity, Young adult (YA) literature, Vulnerability, Anti-masculinity

Εισαγωγή

Η σύγχρονη εφηβική λογοτεχνία προσφέρει ένα προνομιακό πεδίο για την αμφισβήτηση της ηγεμονικής αρρενωπότητας, όπως αυτή ορίζεται από την κοινωνική κυριαρχία, τον συναισθηματικό περιορισμό και τη φυσική ισχύ (Connell, 1995· Kimmel, 2006). Όπως τονίζει ο Nelson (2015), τα μυθιστορήματα για εφήβους λειτουργούν ως καθρέφτες αλλά και διαμορφωτές ανδρικών ρόλων, δίνοντας στους αναγνώστες τη δυνατότητα να ταυτιστούν με χαρακτήρες που αποδομούν τις στερεοτυπικές εκδοχές του φύλου, συμβάλλοντας στην επέκταση των προσωπικών οριζόντων τους και καλλιεργώντας ενσυναίσθηση, κατανόηση ή συμπόνια για ανθρώπους διαφορετικούς από αυτούς (Cart, 2016). Οι Carroll, Garrison και Derouet (2021) υποστηρίζουν ότι οι εναλλακτικές ανδρικές αφηγήσεις που βασίζονται στην ευαλωτότητα, στην ηθική προβληματική και στη συναισθηματική σύνδεση αποτελούν μορφές «ηθικού ανδρισμού», ικανές να επανεγγράψουν τις ταυτότητες των νεαρών αναγνώστων. Μέσα από αυτό το πρίσμα, τα τρία μυθιστορήματα που μελετώνται εδώ λειτουργούν όχι μόνο ως παραδείγματα αλλά και ως παρεμβάσεις στον λόγο περί αρρενωπότητας.

Η εφηβική λογοτεχνία, ιδίως η δυστοπική², αποτελεί έναν προνομιακό χώρο για την αναδιαπραγμάτευση των έμφυλων ταυτοτήτων. Στο πλαίσιο της κατασκευής του «αρσενικού υποκειμένου», οι αφηγήσεις αυτές συχνά αποδομούν τις παραδοσιακές εκδοχές της αρρενωπότητας – αυτές που ταυτίζονται με τη δύναμη, την εξουσία, τη βία ή τη συναισθηματική αποστασιοποίηση. Αντί για την εξαιρετική ηρωική φιγούρα, αναδύονται ήρωες «αντι-αρρενωπότητας»: έφηβοι που είναι ευάλωτοι, συναισθηματικοί, ηθικά προβληματισμένοι και βαθιά ανθρώπινοι.

Η παραπάνω μετατόπιση από την παραδοσιακή αρρενωπότητα προς μορφές που αγκαλιάζουν την ευαλωτότητα και τη φροντίδα, αντανακλά ευρύτερες πολιτισμικές αλλαγές. Όπως επισημαίνουν οι Carroll, Garrison και Derouet (2021), η σύγχρονη εφηβική λογοτεχνία παρουσιάζει όλο και πιο συχνά αυτό που αποκαλείται «ευαίσθητος

---

² Γενικά, στην περιγραφή των ιστοριών που παρεκκλίνουν από την πραγματικότητα σε ένα παράλληλο, δυστοπικό σύμπαν θα συναντήσουμε είτε τον όρο *εναλλακτική ιστορία* (*alternate history*), είτε τον *counterfactual historical fiction*. Ο πρώτος θεωρεί τις ιστορίες αυτές ως ένα υποείδος της Επιστημονικής Φαντασίας, στις οποίες εμφανίζεται ένα σημείο απόκλισης (*point of divergence*) από τα πραγματικά γεγονότα, όπως π.χ. η αποτυχία της απόβασης στην Νορμανδία (Γουλής, 2020). Η Catherine Butler (2017) εντάσσει πιο συγκεκριμένα το *Maggot Moon* στο είδος της *counterfactual historical fiction*, δηλαδή της αντι-πραγματικής φαντασιακής ιστορίας ή αντίθετης προς τα γεγονότα, στην οποία αν και η αφήγηση δεν δηλώνει ρητά το σημείο διακλάδωσης από την «πραγματική» ιστορία, ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται πως πρόκειται για έναν εναλλακτικό κόσμο, όπου η νίκη του φασισμού αποτελεί την πολιτική βάση της αφήγησης.

νέος άνδρας» (Sensitive New Man Schema), δηλαδή άνδρες που χαρακτηρίζονται από ενσυναίσθηση, συναισθηματική διαφάνεια και αποδοχή της διαφοράς. Αυτό διαφαίνεται ξεκάθαρα στους ήρωες των έργων που εξετάζονται εδώ, οι οποίοι λειτουργούν ως αντιστάθμισμα σε σχήματα τοξικής αρρενωπότητας.

Η Anne-Marie Dionne (2012) επισημαίνει ότι η λογοτεχνία για νέους λειτουργεί ως ισχυρός μηχανισμός κοινωνικοποίησης, καθώς διαμορφώνει τους τρόπους με τους οποίους τα αγόρια αντιλαμβάνονται τι σημαίνει να είναι κανείς άντρας. Η κυριαρχία της ηγεμονικής αρρενωπότητας στη λογοτεχνία –μέσω ηρώων που επιδεικνύουν αυτονομία, δύναμη και συναισθηματική αποστασιοποίηση– έχει ως συνέπεια τη σταθεροποίηση στερεοτυπικών έμφυλων ρόλων, επιδρώντας αρνητικά τόσο στους αναγνώστες όσο και στις αναγνώστριες που διαβάζουν αυτά τα πρότυπα (Dionne, 2012).

Παράλληλα, σύμφωνα με τον James C. Scott (1985), μορφές «σιωπηλής αντίστασης» όπως η υποχώρηση, η παθητική ανυπακοή και η ηθική εμμονή σε αξίες που αντιβαίνουν την εξουσία αποτελούν ιστορικά βασικά εργαλεία των «αδυνάτων». Σε αυτό το πλαίσιο, ο Standish στο *Maggot Moon* και ο Shif στο *Boy 87* ενσαρκώνουν μια τέτοια καθημερινή μορφή αντίστασης: δεν πολεμούν με όπλα, αλλά με λέξεις, σιωπές, επιμονή στην αλήθεια και αφοσίωση στους άλλους. Όπως υπογραμμίζει η Butler (2017), η χρήση δυστοπικής εναλλακτικής ιστορίας για παιδιά δεν αποσκοπεί μόνο στην ψυχαγωγία αλλά και στη διαμόρφωση κριτικής ιστορικής σκέψης. Η αναπαράσταση ενός καθεστώτος που θυμίζει Ναζιστική Γερμανία ή Σοβιετική Ένωση προσφέρει στον αναγνώστη την ευκαιρία να αμφισβητήσει την έννοια της ιστορικής αναγκαιότητας και να στοχαστεί πάνω στην τυχαιότητα της Ιστορίας.

Ο Antero Garcia (2013) υπενθυμίζει ότι η εφηβική λογοτεχνία είναι πολιτισμικά φορτισμένη και λειτουργεί ως εργαλείο κριτικής παιδείας για νέους αναγνώστες που διαμορφώνουν ταυτότητες και στάσεις ζωής. Η αναπαράσταση μη ηγεμονικών αρρενωποτήτων εντάσσεται σε αυτό το αναστοχαστικό και διαμορφωτικό δυναμικό. Η Ruth Nelson (2011) επισημαίνει επίσης ότι οι αναγνώστες, ιδιαίτερα οι άνδρες έφηβοι, τείνουν να ταυτίζονται με ήρωες που υιοθετούν αυθεντικές, μη τοξικές μορφές ταυτότητας, ειδικά όταν αυτές ενσωματώνουν τη θλίψη, την αδυναμία, τη φροντίδα ή ακόμη και τη σιωπή. Έτσι, οι χαρακτήρες που μελετώνται εδώ όχι μόνο εκφράζουν την εσωτερικότητα και την ευαισθησία, αλλά και την ικανότητα να αντιστέκονται μέσα από πράξεις καθημερινής επιμονής και ηθικής ακεραιότητας –σε αντιπαράθεση με το στερεότυπο του σιωπηλού, ανέκφραστου ή βίαιου άνδρα.

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να φωτίσει τη συγκρότηση της ανδρικής ταυτότητας μέσα από μορφές σιωπηλής, καθημερινής αντίστασης και συναισθηματικής ανθεκτικότητας. Εστιάζει στον Standish Treadwell, πρωταγωνιστή του *Maggot Moon* (Sally Gardner, 2013), και τον συγκρίνει με άλλες συγγενικές λογοτεχνικές φιγούρες, όπως ο Shif από το *Boy 87* (Ele Fountain, 2018) και ο Connor από το *A Monster Calls* (Patrick Ness, 2011). Όλοι τους ενσαρκώνουν μια εναλλακτική εκδοχή της αρρενωπότητας: απομακρυσμένη από την κυρίαρχη ανδρική αφήγηση, ριζωμένη στην ηθική, το τραύμα, την αμφισβήτηση και τη φροντίδα. Γιατί, όπως επισημαίνει και ο Victor-Laurent Tremblay (2011), μελετώντας το quebécois μυθιστόρημα, η ηγεμονική

μορφή του ανδρισμού τίθεται υπό αμφισβήτηση, όταν οι ήρωες αντιμετωπίζουν εσωτερικές συγκρούσεις, συναισθηματική απόσταση από τους πατέρες τους, ή ακόμη και παρρησία στην αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων «να είσαι άντρας».

1. Standish Treadwell: Η αρρενωπότητα της ευαλωτότητας στο *Maggot Moon*

Το *Maggot Moon* διαδραματίζεται σε μια εναλλακτική εκδοχή της δεκαετίας του 1950, σε μια Βρετανία που κυβερνάται από ένα ναζιστικό καθεστώς γνωστό ως «Motherland». Η κοινωνία είναι αυστηρά επιτηρούμενη, οι διαφωνούντες τιμωρούνται με εξαφάνιση και το έθνος προετοιμάζει μια πλαστή σεληνιακή αποστολή ως προπαγανδιστικό επίτευγμα. Ο πρωταγωνιστής, Standish Treadwell, είναι ένας δεκαπεντάχρονος έφηβος με δυσλεξία, που ζει με τον παππού του στη Ζώνη 7 –μια περιοχή για όσους θεωρούνται «ανεπιθύμητοι».

Το *Maggot Moon* λειτουργεί ως νεανική αναπλαισίωση της δυστοπίας του Orwell, καθώς επαναχρησιμοποιεί βασικές θεματικές του 1984, όπως η παρακολούθηση, η γλωσσική χειραγώγηση και η διαγραφή της μνήμης. Η Cartellier (2023) τονίζει ότι η Motherland θυμίζει την Ωκεανία του Orwell, έναν κόσμο όπου η εξουσία βασίζεται στον φόβο και την εξάλειψη κάθε απόκλισης. Ο Standish, όπως και ο Winston, είναι περιθωριακός –όχι μόνο λόγω των κοινωνικών του χαρακτηριστικών αλλά και εξαιτίας της ιδιοσυγκρασίας του. Οι ήρωες αυτοί είναι εξωκεντρικοί και ιδιόρρυθμοι³, κάτι που τους καθιστά ικανούς να αμφισβητήσουν την κυρίαρχη τάξη.

Ο Standish δεν μπορεί να γράψει, οπότε μοιάζει να αφηγείται προφορικά την ιστορία του. Η Gardner —που έχει και η ίδια δυσλεξία και έμαθε να διαβάζει στα 14— χρησιμοποιεί ασυνήθιστη, ασύνδετη γραφή για να μιμηθεί τον τρόπο με τον οποίο δουλεύει το μυαλό κάποιου που προσπαθεί να οργανώσει τις σκέψεις του (Patrick, 2013). Το βιβλίο αποτελείται από 100 εξαιρετικά σύντομα κεφάλαια (μερικά μόνο επτά σειρές), σχεδιασμένα για να μην τρομάζουν τους δυσλεκτικούς αναγνώστες.

Ο Standish δεν είναι ο τυπικός ήρωας. Δεν έχει υπερδυνάμεις ούτε ενσαρκώνει πρότυπα ηγεμονικής αρρενωπότητας. Είναι ένα αγόρι που παρατηρεί, φαντάζεται, αντιστέκεται σιωπηλά. Η ζωή του αλλάζει όταν ο φίλος του, Hector, εξαφανίζεται. Καθώς αποκαλύπτει την προπαγάνδα πίσω από τη σεληνιακή αποστολή, αποφασίζει να πει δημόσια την αλήθεια.

Η φωνή του, αποσπασματική και γεμάτη παιδικότητα, αποκαλύπτει έναν κόσμο εσωτερικού πλούτου και συναισθηματικής νοημοσύνης. Ο Standish δεν χρησιμοποιεί βία, δεν επιβάλλεται, δεν κατακτά: αντιστέκεται με την αλήθεια, τη φαντασία και την

---

³ Οι χαρακτήρες Standish Treadwell στο *Maggot Moon* και Winston Smith στο *1984* είναι εξωκεντρικοί και ιδιόρρυθμοι με την έννοια ότι λειτουργούν ως περιθωριακές φιγούρες μέσα σε αυταρχικά καθεστώτα. Η διαφορετικότητά τους –η δυσλεξία και η φαντασία του Standish, η εσωτερική αμφισβήτηση του Winston– τους καθιστά ικανούς να αντισταθούν στην κυρίαρχη, κεντρική αφήγηση και να διατηρήσουν την ηθική τους ακεραιότητα. Όπως σημειώνεται σε σχετική ανάλυση, οι δύο αυτοί χαρακτήρες είναι «ελαφρώς εκκεντρικοί και περιθωριακοί στον κόσμο τους» (Cartellier, 2023). Η ιδιορρυθμία τους δεν αποτελεί αδυναμία, αλλά πηγή αντίστασης και ελπίδας.

πίστη του στη φιλία και την αγάπη. Ο δεσμός του με τον φίλο του τον Hector, αλλά κυρίως με τον παππού του, συνιστούν μορφές τρυφερότητας και φροντίδας που ξεφεύγουν από τα κυρίαρχα πρότυπα του «άντρα-ηγέτη». Η σχέση με τον παππού του δεν βασίζεται σε αυστηρότητα ή παραδοσιακή πατρική εξουσία, αλλά σε στοργή, φροντίδα και ηθικό παράδειγμα.

Η ικανότητά του να φαντάζεται έναν άλλον κόσμο, τον πλανήτη Juniper, δεν είναι αδυναμία ή φυγή, αλλά μια ποιητική και πολιτική πράξη αντίστασης. Για να θυμηθούμε τη θεωρία της «καθημερινής αντίστασης» του James C. Scott (1985), ο Standish ενσαρκώνει την ισχύ του μικρού, του ανίσχυρου, του περιθωριακού, που όμως επιμένει. Αυτή η μορφή αρρενωπότητας είναι ριζικά διαφορετική από το παραδοσιακό έμφυλο στερεότυπο: υπεύθυνη αλλά όχι κυριαρχική, συναισθηματική αλλά όχι παθητική, διακριτική αλλά εξαιρετικά ουσιαστική.

Η δυσλεξία του, η αδεξιότητά του, η αποτυχία του στο σχολείο τον θέτουν στο περιθώριο. Όμως εκεί χτίζει μια ηθική συνείδηση, πιο ισχυρή από κάθε βίαιη πράξη. Η Gardner χρησιμοποιεί τη δυσλεξία όχι ως εμπόδιο, αλλά ως εργαλείο προσωπικής και πολιτικής κατανόησης. Η αφήγηση του Standish, με τη φαντασία, τις εικόνες και τη μη γραμμική σκέψη του, ενσωματώνει τον τρόπο με τον οποίο οι δυσλεξικοί βιώνουν τον κόσμο. Ο Standish δεν είναι μόνο διαφορετικός· είναι και βαθύτερα διεισδυτικός, επειδή βλέπει και κατανοεί αυτά που άλλοι αποδέχονται παθητικά.

Ο Standish δεν αντιστέκεται με όπλα· αντιστέκεται λέγοντας την αλήθεια. Η γλώσσα στην αφήγησή του δεν είναι απλώς εργαλείο, είναι όπλο. Η Cartellier (2023) επισημαίνει πως η γλωσσική του εφευρετικότητα, το χιούμορ και η ποίηση αντιστέκονται στη «ξύλινη» γλώσσα της εξουσίας και λειτουργούν ως αντίβαρο στη σιωπή και την απειλή. Όταν δηλώνει: *“The moon man is a liar. He is standing on a stage built in a hangar, lit with film lights.”* δεν παρουσιάζει απλώς μια άποψη· αποκαλύπτει την απάτη χωρίς δισταγμό, όχι ως επαναστάτης, αλλά ως αποφασισμένος μάρτυρας της αλήθειας. Η φαντασία του λειτουργεί ως αντίδοτο στην καταπίεση: *“I was sure all we needed to do was get a message to Planet Juniper and they would come and rescue the world.”* (σ. 67).

Αντί να βλέπει τη διαφορετικότητά του ως ελάττωμα, τη μετατρέπει σε δύναμη. Η αρρενωπότητα του Standish βρίσκεται στην ικανότητά του να φροντίζει, να πιστεύει, να μην αποδέχεται το ψέμα. Αντίθετα με τον συμμαθητή του, Hans Fielder, που αναπαράγει τυφλά την κανονικότητα, ο Standish τολμά να ρωτά: *“Of course we only saw this in black and white, it was the commentator who was doing the colouring in by numbers.”* (σ. 95)

Σε μια κοινωνία όπου το φύλο επιβάλλεται μέσω συμμόρφωσης και σιωπής, ο Standish προτείνει ένα μοντέλο εφηβικής αρρενωπότητας βασισμένο όχι στον ηρωισμό, αλλά στη δύναμη του χαρακτήρα και στην αφοσίωση στην αλήθεια. Η Gardner υιοθετεί μια στρατηγική αφήγησης με σαφές ιδεολογικό φορτίο, δίνοντας φωνή σε ένα παιδί που βρίσκεται στο περιθώριο. Η δύναμη του Standish αναδύεται από τη φαντασία, τη συναισθηματική του ειλικρίνεια και την ηθική του στάση. Η αφήγηση δεν αποδομεί μόνο τον φασισμό της Motherland, αλλά και την ίδια την έννοια της ηγεμονικής

αρρενωπότητας, προτείνοντας ως εναλλακτική μια μορφή ανδρικότητας⁴ βασισμένη στην ενσυναίσθηση, τη διαφορετικότητα και την ευθύνη απέναντι στον άλλον.

Η ανατριχιαστική εικονογράφηση με το ποντίκι στο *Maggot Moon* αποτελεί ίσως το πιο ισχυρό οπτικό σύμβολο του υπόγειου τρόμου που διατρέχει την αφήγηση. Η μορφή του ποντικιού, λιωμένου, παραμορφωμένου ή διαβρωμένου, δεν εντάσσεται στην κύρια πλοκή αλλά παρεμβάλλεται αθόρυβα, σχεδόν βίαια, σαν ένα σώμα που υποφέρει χωρίς λόγια. Η σιωπή αυτής της εικόνας λειτουργεί αντιστικτικά προς την παραδοσιακή αρρενωπότητα, η οποία εκδηλώνεται μέσα από λόγο, κυριαρχία, έλεγχο. Εδώ, η αρρενωπότητα έχει διαβρωθεί, καταρρεύσει, αποσυντεθεί.

Το ποντίκι γίνεται μεταφορά μιας αρχετυπικής βίας που δεν εκρήγνυται αλλά σαπίζει. Μιας άρρητης, παθητικής βίας, η οποία παραπέμπει στην παθολογική εκδοχή της ηγεμονικής αρρενωπότητας: της καταπίεσης που δεν δηλώνεται ρητά αλλά κατατρώει, όπως τα σκουλήκια το πτώμα. Η εικόνα δεν δείχνει τη βία ως πράξη, αλλά ως συνέπεια –και σε αυτό βρίσκεται η φρίκη της.

Απέναντι σε αυτήν την κρυμμένη, αποσυντεθειμένη αρρενωπότητα, ο Standish ενσαρκώνει μια ενσυναισθητική, ειλικρινή, ηθικά συνεπή αντι-αρρενωπότητα. Δεν είναι αρρενωπός με τη συμβατική έννοια, ούτε προσπαθεί να αποδείξει δύναμη. Η ταυτότητά του δεν εξαντλείται στην επίδειξη ισχύος, αλλά αποκαλύπτεται μέσα από τη σιωπηλή αντίσταση, τη φροντίδα, τη φαντασία και την ηθική του διαύγεια.

Έτσι, το ποντίκι γίνεται αντι-ήρωας ενός άλλου κόσμου: εκείνου που καταπνίγει το συναίσθημα και τη σκέψη. Ο Standish, αντίθετα, επιβιώνει επειδή δεν συμορφώνεται, επειδή δεν υποκύπτει σε αυτή τη βία. Με αυτό τον τρόπο, η εικόνα του ποντικιού αναδεικνύει όχι μόνο το κρυφό πρόσωπο του καθεστώτος, αλλά και τη σαθρότητα της παραδοσιακής αρρενωπότητας, την οποία το ίδιο το βιβλίο αποδομεί.

Η απόφαση του Standish να πει την αλήθεια δημόσια, γνωρίζοντας τις συνέπειες, κορυφώνεται με μια πράξη σιωπηλής, ηθικής θυσίας. Δεν προσπαθεί να σώσει τον εαυτό του ούτε να αποφύγει το αναπόφευκτο. Αντιθέτως, αποδέχεται το τέλος του με αξιοπρέπεια, όχι ως μάρτυρας μιας ιδεολογίας, αλλά ως παιδί που αρνείται να καταπιεί το ψέμα. Η θυσία του δεν είναι θριαμβευτική· είναι μικρή, ανθρώπινη και βαθιά πολιτική. Σε έναν κόσμο που απαιτεί υποταγή, ο Standish επιλέγει τη φωνή, το βλέμμα, την αλήθεια –και ακριβώς γι' αυτό, η θυσία του δεν τον καθιστά ήρωα με την κλασική έννοια, αλλά ανθρώπινο σύμβολο αντίστασης, ενός διαφορετικού ανδρισμού που δεν σώζει τον

---

⁴ Η αρρενωπότητα (masculinity) και η ανδρικότητα (manhood) είναι συχνά συγγενείς έννοιες, αλλά δεν είναι ταυτόσημες. Η αρρενωπότητα (masculinity) είναι κυρίως κοινωνική κατασκευή, αναφέρεται στο σύνολο των χαρακτηριστικών, ρόλων, αξιών και συμπεριφορών που μια κοινωνία αποδίδει παραδοσιακά στο ανδρικό φύλο, μπορεί να πάρει πολλές μορφές (π.χ. ηγεμονική, εναλλακτική, ήπια, αντι-αρρενωπότητα) και είναι παραστατική (Butler, 1990). Η ανδρικότητα (manhood) έχει περισσότερο υπαρξιακό και ηθικό περιεχόμενο, συχνά συνδέεται με την πνευματική/ψυχολογική ωρίμανση ενός αρσενικού υποκειμένου, μπορεί να φέρει πολιτισμικές και αξιακές φορτίσεις, όπως τιμή, ευθύνη, ωριμότητα (π.χ. “to become a man”) και σχετίζεται με μεταβάσεις (rites of passage), περισσότερο σε ανθρωπολογικό/πολιτισμικό λόγο (Griffith, 2015).

κόσμο, αλλά αρνείται να τον προδώσει. Με αυτόν τον τρόπο, ο Standish δεν αποτελεί απλώς έναν εναλλακτικό ήρωα· γίνεται φορέας μιας αρρενωπότητας που ριζώνει στη φαντασία, την ηθική ενσυναίσθηση και την αφοσίωση στην αλήθεια. Η διαφορετικότητά του δεν είναι εμπόδιο, αλλά μέσο αντίστασης απέναντι σε έναν κόσμο που ζητά συμμόρφωση και σιωπή. Το *Maggot Moon* επαναπροσδιορίζει την ανδρική ταυτότητα μέσα από την εύθραυστη, αλλά βαθιά ανθεκτική φωνή ενός παιδιού που τολμά να μιλήσει.

2. Shif στο *Boy 87*: Η σιωπηλή επιμονή ενός προσφυγόπουλου

Το *Boy 87* της Ele Fountain αφηγείται την ιστορία του Shif, ενός δεκατετράχρονου αγοριού που ζει σε μια χώρα υπό στρατιωτική δικτατορία, συγκεκριμένα βασισμένη στην Ερυθραία. Την ημέρα που επρόκειτο να δώσει εξετάσεις για το λύκειο, συλλαμβάνεται αυθαίρετα από τις δυνάμεις ασφαλείας. Μαζί με τον φίλο του Bini, μεταφέρεται σε στρατόπεδο κράτησης στην έρημο, όπου γνωρίζει τον Yonas, έναν μεγαλύτερο άνδρα που γίνεται πνευματικός του καθοδηγητής. Ο Shif καταφέρνει να αποδράσει και ξεκινά ένα οδοιπορικό προς την ελευθερία –ένα προσφυγικό ταξίδι που διαμορφώνει την ταυτότητά του.

Ο Shif ενσαρκώνει μια σιωπηλή, επίμονη αρρενωπότητα, η οποία δεν βασίζεται στην επιβολή αλλά στην αξιοπρέπεια. Παρά το σοκ της σύλληψης και την τραυματική εμπειρία της κράτησης, ο Shif δεν χάνει την πίστη του στην ανθρωπιά. Η αλληλεγγύη του προς τον Bini είναι ενδεικτική της ηθικής του πυξίδας: *“I wasn’t going to leave him. Not again.”* Ακόμα και όταν η απόδραση είναι ζήτημα ζωής και θανάτου, ο Shif επιλέγει τη συντροφικότητα. Στο στρατόπεδο, όταν η ελπίδα εξανεμίζεται, βρίσκει παρηγοριά στην παρουσία του Yonas: *“He didn’t say it would be okay. He didn’t lie. He just sat there.”* Η αυθεντική φροντίδα δεν προκύπτει από παραινέσεις ή επιβολή, αλλά από τη σιωπηλή, αλληλέγγυα παρουσία.

Η σχέση του με την οικογένεια, και ιδιαίτερα η απώλεια της μητέρας του, σηματοδοτεί μια βαθιά συναισθηματική ωρίμανση: *“I didn’t cry. I didn’t know how. But it hurt in a way that changed everything.”*

Η αρρενωπότητά του δεν προκύπτει από την άρνηση του πόνου, αλλά από τη δύναμη να ζήσει με τον πόνο και να τον μετατρέψει σε δράση. Ο Shif δεν είναι ήρωας με την παραδοσιακή έννοια. Δεν σώζει τον κόσμο ούτε εξουδετερώνει τον εχθρό. Αντίθετα, γίνεται φορέας εσωτερικής ηθικής ανθεκτικότητας. Η αρρενωπότητά του εκφράζεται μέσα από τη φροντίδα, τη συντροφικότητα και τη σταθερή του ηθική στάση – χαρακτηριστικά που συχνά αποσιωπούνται στη στερεοτυπική ανδρική απεικόνιση.

Όπως υπογραμμίζει ο Jacques (2019), το *Boy 87* δεν είναι απλώς μια αφήγηση προσφυγικής εμπειρίας, αλλά ένα έργο που προωθεί κριτικό στοχασμό και ενσυναίσθηση στον νεαρό αναγνώστη. Ο Shif αναδεικνύεται ως φιγούρα εφηβικής αρρενωπότητας, όπου η συναισθηματική διαθεσιμότητα και η πίστη στις ανθρώπινες αξίες αποτελούν ηθική δύναμη και όχι αδυναμία. Η σχέση του με τον Yonas αποτελεί παράδειγμα μη-πατριαρχικής καθοδήγησης: η ηρεμία, η συναισθηματική εγγύτητα και η ειλικρίνεια του

ενήλικα δημιουργούν ένα νέο, στοργικό μοντέλο ανδρισμού –σύμφωνο με νεοανδρικά πρότυπα φροντίδας και συντροφικότητας.

Η αντίστασή του απέναντι στην εξουσία δεν είναι θεαματική, αλλά επίμονη, ήσυχη, καθημερινή –στο πνεύμα της θεωρίας του Scott (1985). Δεν εκφράζεται με όπλα, αλλά με συναισθηματική συνέπεια και απόρριψη της βαρβαρότητας. Σε μια συνθήκη που παράγει τοξικά πρότυπα ανδρικής επιβίωσης, ο Shif επιλέγει την ευαισθησία, τη σκέψη και τη συνείδηση. Γίνεται υποκείμενο ευθύνης και ανθρωπιάς, και ακριβώς γι' αυτό η πολιτική του στάση αποκτά βαρύτητα. Όπως επισημαίνει και η φιλαναγνωστική οργάνωση BookTrust (χ.χ), ο ήρωας του μυθιστορήματος επιτρέπει στον αναγνώστη: «να φανταστεί πώς είναι να μεγαλώνεις σε ένα καθεστώς φόβου και να επιμένεις στην ανθρωπιά σου». Εντέλει, η μορφή του Shif προτείνει έναν άλλον τρόπο να είσαι αγόρι –όχι μέσω της εξουσίας ή της επιβολής, αλλά μέσα από την ηθική ακρίβεια, την αντοχή και τη φροντίδα.

3. Connor O'Malley στο *A Monster Calls*: Το αγόρι που πενθεί, θυμώνει, και τελικά αποκτά φωνή

Ο Connor O'Malley, δεκατριών ετών, ζει με τη μητέρα του σε ένα βρετανικό προάστιο· εκείνη πάσχει από καρκίνο σε τελικό στάδιο. Ο πατέρας του έχει μετακομίσει στις ΗΠΑ και η σχέση του με τη γιαγιά του είναι δύσκολη και αποστασιοποιημένη. Ένα βράδυ, στις 12:07, ένα τέρας –μια κολοσσιαία μορφή φτιαγμένη από τον κορμό και τα κλαδιά ενός παλιού δέντρου– εμφανίζεται στο παράθυρό του. Δεν έρχεται να τον τρομάξει, αλλά για να του αφηγηθεί ιστορίες και να απαιτήσει από τον ίδιο να πει τη δική του αλήθεια. Ο Connor καλείται να παραδεχτεί κάτι ανεπίτρεπτο: ότι, βαθιά μέσα του, θέλει να τελειώσει η ταλαιπωρία, να πεθάνει η μητέρα του, ώστε να σταματήσει και ο ίδιος να υποφέρει.

Η αφήγηση του Ness εντάσσεται στο πλαίσιο της *intrusion fantasy*, όπου –σύμφωνα με την Farah Mendlesohn (2008)– το υπερφυσικό εισβάλλει αναπάντεχα στον ρεαλιστικό κόσμο του ήρωα, χωρίς λογική εξήγηση. Η φαντασία δεν είναι επιλογή· είναι μια βίαιη είσοδος, που λειτουργεί καθαρτικά. Όπως επισημαίνει η Shaima Hasan (2022), το τέρας στο *A Monster Calls* δεν απαιτεί από τον Connor να είναι αλύγιστος ή γενναίος, αλλά να παραδεχτεί, να θυμώσει, να πενήσει. Η φαντασιακή εισβολή οδηγεί σε μια ανασυγκρότηση της ανδρικής υποκειμενικότητας, που δεν βασίζεται στην καταστολή των συναισθημάτων, αλλά στην αποδοχή της ευαλωτότητας ως στοιχείο της ανδρικής εμπειρίας. Ο Connor δεν ενσαρκώνει την ηγεμονική αρρενωπότητα. Αντιθέτως, είναι τρομαγμένος, θυμωμένος, ενοχικός. Η σιωπή του στο σχολείο, η βία απέναντι σε συμμαθητές, η απομόνωση είναι μορφές έκφρασης ενός συναισθηματικού χάους. Το τέρας, όμως, δεν τον τιμωρεί· τον καθοδηγεί στο να εκφράσει τη δική του ιστορία: την πιο δύσκολη, την πιο ανθρώπινη, εκείνη που κρύβει. “*I want it to be over.*” “*held her hand tightly and finally, finally, cried like he had never cried before.*” Αυτές οι δύο φράσεις συνοψίζουν το πέρασμα από τη σιωπή στην κάθαρση, από τον φόβο στην αποδοχή. Δεν υπάρχει εξουσία, μόνο έκθεση· δεν υπάρχει υπεροχή, μόνο θρήνος.

Η αρρενωπότητα του Connor δεν ταυτίζεται με δύναμη ή έλεγχο, αλλά με την ικανότητα να ζει με τον πόνο, να εκφράζει την αλήθεια, να αποδέχεται την ενοχή. Εδώ, το πένθος λειτουργεί ως πρόκληση απέναντι στις στερεοτυπικές αναπαραστάσεις της ετεροκανονικής αρρενωπότητας, επιτρέποντας την ανδρική ενηλικίωση μέσα από τη φροντίδα, την τρυφερότητα και τη συναισθηματική νοημοσύνη.

Η εικονογράφηση του βιβλίου, όπως και η γλώσσα του Ness, ενισχύουν την ένταση του εσωτερικού ταξιδιού του Connor. Με επιρροές από τη γοτθική τέχνη, τη βικτωριανή χαρακτηριστική και τον εξπρεσιονισμό, οι εικόνες λειτουργούν όχι ως αφηγηματικές επεξηγήσεις, αλλά ως επιτελεστικές επεκτάσεις της εσωτερικότητας του ήρωα. Η χρήση έντονων σκιών, μονοχρωματικής παλέτας και παραμορφωμένων μορφών δημιουργεί έναν οπτικό χώρο που υποδηλώνει την αστάθεια, την απειλή και τη θλίψη. Όπως ο Connor δεν μπορεί να ονομάσει το τραύμα του, έτσι και η εικόνα δεν δείχνει καθαρά· αφήνει περιθώριο για ερμηνεία, για φόβο, για αναγνώριση. Η εικονογράφηση επομένως δεν συμπληρώνει απλώς την αφήγηση, αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της συναισθηματικής της δυναμικής, προσδίδοντας στο βιβλίο μια ποιητική, οπτικά σπαρακτική διάσταση. Γιατί το τέρας δεν είναι λυτρωτής, αλλά καταλύτης· δεν προσφέρει απαντήσεις, αλλά τον αναγκάζει να αντιμετωπίσει τη ρευστότητα της ηθικής και την αμφισημία της ανθρώπινης επιθυμίας. Όπως δείχνουν οι Farnia και Rourgiv (2017), η εσωτερική πάλη του Connor προσφέρει στον αναγνώστη έναν εναλλακτικό τρόπο να διαβάσει την ενηλικίωση, όχι ως σταδιακή κατάκτηση δύναμης, αλλά ως επώδυνη αποδοχή της απώλειας.

Εν κατακλείδι, η πορεία του Connor αποδεικνύει ότι η πραγματική γενναιότητα δεν βρίσκεται στην υπέρβαση του φόβου, αλλά στην αναγνώρισή του. Στο τέλος του βιβλίου, ο Connor δεν σώζει τον κόσμο. Δεν γίνεται ήρωας. Γίνεται άνθρωπος και, γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, γίνεται ένα αγόρι με φωνή.

Φύλο, Λογοτεχνία και Ανδρικές Ταυτότητες

Η ανδρική ταυτότητα στην παιδική και εφηβική λογοτεχνία συχνά αναπαρίσταται μέσα από διπολικές συμβάσεις: ισχυρός/αδύναμος, ενεργητικός/παθητικός, ορθολογικός/συναισθηματικός. Όπως επισημαίνει ο Perry Nodelman (2002), η αρρενωπότητα στην παιδική αφήγηση συνδέεται συχνά με ανωτερότητα, έλεγχο και εξωτερική δράση, συσκοτίζοντας άλλες δυνατότητες του φύλου. Ο John Stephens (1992) υπογραμμίζει ότι η παιδική λογοτεχνία λειτουργεί ως φορέας κοινωνικοποίησης: κατασκευάζει πρότυπα και κατευθύνει αναγνώσεις του εαυτού.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, η παιδική και εφηβική λογοτεχνία μετατοπίζεται προς πιο πολύπλοκες και αποδομητικές αναπαραστάσεις του φύλου, δημιουργώντας χώρο για ήρωες που δεν ενσαρκώνουν τα παραδοσιακά πρότυπα ηγεμονικής αρρενωπότητας. Η νεανική λογοτεχνία μπορεί να λειτουργήσει εντέλει ως «ασφαλές εργαστήριο» για την ανακατασκευή της ανδρικής ταυτότητας –ένα πεδίο στο οποίο επιτρέπεται η συναισθηματικότητα, η αποτυχία, το τραύμα και η ευαλωτότητα, χωρίς να ακυρώνεται η ηθική αξία του υποκειμένου.

Στην περίπτωση μας, οι χαρακτήρες των Standish, Shif και Connor διαφεύγουν από αυτά τα πρότυπα. Ο καθένας, με τον τρόπο του, αποδομεί την κυρίαρχη αφήγηση της αρρενωπότητας: Ο Standish με την παραβατικότητα της απλότητας και της ηθικής συνέπειας· ο Shif με την επιμονή και τη φροντίδα ως μορφές αντοχής· ο Connor με την παραδοχή της αδυναμίας ως πράξη εσωτερικής ισχύος.

Η Judith Butler (1990) έχει τονίσει τη θεατρικότητα (performativity) του φύλου: το φύλο συγκροτείται μέσα από επαναλαμβανόμενες πράξεις, οι οποίες μπορούν να ακολουθούν ή να αμφισβητούν την κανονικότητα. Οι τρεις αυτοί ήρωες εκτελούν το «αγόρι» με τρόπους που αποκλίνουν από τον κανόνα, δοκιμάζοντας καινούριες εκδοχές του αρσενικού φύλου που εδράζονται στην ευαισθησία, την αλήθεια, την υπευθυνότητα και όχι στην κυριαρχία, την αποστασιοποίηση ή τη βία. Πέρα από την αποδόμηση της έμφυλης ταυτότητας, οι ήρωες αυτοί προτείνουν νέους ηθικούς τρόπους ύπαρξης. Δεν είναι μοντέλα ιδανικής ανδρικής συμπεριφοράς, αλλά παραδείγματα εσωτερικής ανθεκτικότητας που εδράζεται σε σχέσεις, συναισθήματα και μνήμη. Η έννοια της ανδρικής τρυφερότητας, τόσο σπάνια στη νεανική λογοτεχνία, καθίσταται εδώ όχι απλώς παρούσα αλλά και λυτρωτική.

Η αφηγηματική επιλογή να δοθεί φωνή σε αγόρια που αμφισβητούν τη σιωπή, τη σκληρότητα και την αυταρχικότητα δεν είναι ουδέτερη. Αντιθέτως, αποτελεί πολιτική και παιδαγωγική πράξη. Στον βαθμό που η λογοτεχνία συγκροτεί εναλλακτικές δυνατότητες ταύτισης και ερμηνείας, οι φωνές των Connor, Shif και Standish συνιστούν ρηξικέλευθες αναπαραστάσεις της αρρενωπότητας, που μπορούν να συνομιλήσουν με τα ερωτήματα, τις αμφιβολίες και τις ανάγκες των σημερινών εφήβων.

Συμπεράσματα

Τα μυθιστορήματα *Maggot Moon*, *Boy 87* και *A Monster Calls* αναδεικνύουν αγόρια που δεν χρειάζεται να είναι «σκληρά» για να είναι δυνατά. Η ευαλωτότητα, η εσωτερική πάλη, η ηθική ακρίβεια και η φαντασία δεν εμφανίζονται ως σημάδια αδυναμίας, αλλά ως στοιχεία μιας διαφορετικής, ριζοσπαστικής αρρενωπότητας. Οι ήρωες αυτοί δεν κερδίζουν επειδή νικούν αλλά επειδή παραμένουν αληθινοί απέναντι στον εαυτό τους και στους άλλους.

Η ανάλυση των συγκεκριμένων έργων αποκαλύπτει ότι η σύγχρονη εφηβική λογοτεχνία λειτουργεί ως καμβάς επαναπροσδιορισμού της ανδρικής ταυτότητας. Μέσα από τους Standish, Shif και Connor, αναδύονται αρρενωπότητες που συνδέονται όχι με την επιβολή, αλλά με τη φροντίδα, την απώλεια, την επιμονή και τη σιωπηλή αντίσταση. Οι ήρωες αυτοί απορρίπτουν τον βίαιο ηρωισμό και αντλούν δύναμη από την ηθική τους συνέπεια και την αφοσίωση στους αγαπημένους τους.

Αξιοποιώντας τις θεωρητικές συνεισφορές του Scott (1985), μπορούμε να δούμε τους ήρωες ως φορείς μιας «καθημερινής αντίστασης»· η επιμονή τους, η σιωπή τους, ακόμα και η εσωτερική τους σύγκρουση αποτελούν πολιτικές πράξεις απέναντι σε καθεστώτα και πολιτισμικές νόρμες που επιχειρούν να τους καθυποτάξουν. Παράλληλα, μέσα από το πρίσμα της κριτικής παιδείας που προτείνει ο Garcia (2013), γίνεται φανερό

ότι τα μυθιστορήματα αυτά δεν αποτελούν απλώς αφηγήσεις· είναι προσκλήσεις στον αναγνώστη να επανεξετάσει τις έμφυλες αναπαραστάσεις και να αναγνωρίσει την αξία της ευαισθησίας ως δύναμης.

Επιπλέον, η ανάγνωση των συγκεκριμένων έργων επιβεβαιώνει την αντίληψη του φύλου ως παραστατικής πράξης –όπως την προσδιορίζει η Judith Butler (1990). Οι ήρωες δεν απορρίπτουν απλώς τα παραδοσιακά πρότυπα· δημιουργούν νέα, βιώνοντας την ανδρική ταυτότητα μέσα από την απώλεια, την ενσυναίσθηση και την ηθική επιλογή. Μέσα από τις αφηγήσεις τους, διαμορφώνεται ένας έμφυλος λόγος που δεν υποτάσσεται στις δυαδικότητες του αρσενικού ως κυρίαρχου και του θηλυκού ως ευάλωτου, αλλά τις ανασυνθέτει σε μια νέα, διαλογική μορφή ανδρισμού.

Σε μια εποχή όπου η συζήτηση για τις ταυτότητες φύλου αποκτά αυξανόμενη πολυπλοκότητα, η εφηβική λογοτεχνία προσφέρει δυνατότητες όχι μόνο αναπαράστασης αλλά και αναθεώρησης των έμφυλων ρόλων. Η μορφή του αγοριού-ήρωα επανανοηματοδοτείται: από σύμβολο κυριαρχίας σε φορέα ηθικής ανθεκτικότητας και προσωπικής αλήθειας. Οι φωνές των Connor, Shif και Standish δεν προσφέρουν απλώς εναλλακτικές ανδρικές ταυτότητες· ανοίγουν το ενδεχόμενο μιας ανθρωποκεντρικής αρρενωπότητας, στην οποία η τρυφερότητα, η φροντίδα και το συναίσθημα αποτελούν πυρήνα και όχι εξαίρεση.

Η λογοτεχνία, επομένως, γίνεται ένα εργαλείο όχι μόνο για να φανταστούμε διαφορετικές ζωές, αλλά και για να αναστοχαστούμε τη δική μας. Τα μυθιστορήματα που μελετήθηκαν λειτουργούν ως παιδαγωγικές πράξεις που ενθαρρύνουν την εφηβική αναγνωστική κοινότητα να αναζητήσει την αυθεντικότητα, όχι στην υπεροχή, αλλά στην ενσυναίσθηση και τη φροντίδα του Άλλου.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσσα

Γουλής, Δ. (2020). Η επινόηση της μνήμης και η κατασκευή της αφήγησης στις ναζιστικές δυστοπίες: Αφηγηματολογικές τεχνικές, σημειολογικές παρατηρήσεις και ιδεολογικές επισημάνσεις σε λογοτεχνικές και κινηματογραφικές αφηγήσεις. Στο Ελ. Γεωργοπούλου & Ι. Πάγκαλος (Επιμ.), *Μνήμη και αφήγηση: Διεπιστημονικές προσεγγίσεις* (σσ. 123-144). Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.

Μεταφρασμένη

Gardner, S. (2013). *Σάπιο φεγγάρι* (Τ. Σταυρουλάκη, Μτφρ.). Αθήνα: Ψυχογιός.

Ness, P. (2011). *Το τέρας έρχεται* (Μ. Ζαχαριάδου, Μτφρ.). Αθήνα: Πατάκης.

Ξενόγλωσσα

Book Trust (χ.χ). *Boy 87*. <https://www.booktrust.org.uk/book/b/boy-87/>

Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.

Butler, C. (2017). Counterfactual historical fiction for children and young adults. In C. Beauvais & M. Nikolajeva (Eds.), *The Edinburgh companion to children's literature* (pp. 179-193). Edinburgh University Press.

- Carroll, M., Garrison, K., & Derouet, L. (2021). "Man up!": The representation of masculinity in a selection of award-winning Australian young adult literature. *Access*, 35(3), 38-44.
- Cartellier, É. (2023). Nineteen Eighty-Four's legacy in Sally Gardner's *Maggot Moon*: Rewriting dystopian themes for teenagers. *L'Entre-deux*, 14. <https://lentre-deux.com/index.php?b=285>
- Cart, M. (2016). Young adult literature: The state of a restless art. *SLIS Connecting*, 5(1). <https://doi.org/10.18785/slis.0501.07>
- Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. University of California Press.
- Dionne, A.-M. (2012). Construire son identité de garçon : les représentations de la masculinité dans la littérature de jeunesse. *Service social*, 58(1), 85-98.
- Farnia, F., & Pourgiv, F. (2017). Empowerment in *A Monster Calls* by Patrick Ness. *LiBRI: Linguistic and Literary Broad Research and Innovation*, 6(2), 41-49. <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/libri/article/view/1667>
- Fountain, E. (2018). *Boy 87*. Pushkin Children's Books.
- Garcia, A. (2013). *Critical foundations in young adult literature: Challenging genres*. Sense Publishers.
- Gardner, S. (2012). *Maggot Moon*. Hot Key Books Limited.
- Griffith, D. M. (2015). "I AM a Man": Manhood, Minority Men's Health and Health Equity. *Ethnicity & disease*, 25(3), 287-293. <https://ethndis.org/archive/files/ethndis-25-287.pdf>
- Hasan, S. F. (2022). Intrusion fantasy as a cathartic tool in Patrick Ness's *A Monster Calls*. *Koya University Journal of Humanities and Social Sciences*, 5(1), 21-28. <https://doi.org/10.14500/kujhss.v5n1y2022.pp21-28>
- Jacques, W. (2019). [Review of the book *Refugee 87*, by Ele Fountain]. *Bulletin of the Center for Children's Books*, 72(10), 431-432. <https://doi.org/10.1353/bcc.2019.0398>
- Kimmel, M. S. (2006). *Manhood in America: A cultural history* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Mendlesohn, F. (2008). *Rhetorics of Fantasy*. Middletown, Ct: Wesleyan University Press.
- Nelson, R. (2015). *Male development in young adult novels: Mapping the intersections between masculinity, fatal illness, male queerness, and brotherhood* (Departmental honors thesis, Hamline University). <https://digitalcommons.hamline.edu/dhp/41>
- Ness, P. (2011). *A Monster Calls*. Walker Books Ltd.
- Nodelman, P. (2002). Making boys appear: The masculinity of children's fiction. In J. Stephens (Ed.), *Ways of being male: Representing masculinities in children's literature and film* (pp. 1-14). Routledge.
- Patrick, L. (2013). Book review: *Maggot Moon*, Sally Gardner. *WOW Review: Reading Across Cultures*, 6(2). https://arizona.aws.openrepository.com/bitstream/handle/10150/664688/WOW-Review-Volume-VI-Issue-2_12-14.pdf?sequence=1&isAllowed=y

KEIMENA/TEXTS

Children's literature E-journal

ΚΕΙΜΕΝΑ για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής και Εφηβικής Λογοτεχνίας, τεύχος 43^ο, 01/07/2025, ISSN: 1790-1782

Scott, J. C. (1985). *Weapons of the weak: Everyday forms of peasant resistance*. Yale University Press.

Stephens, J. (1992). *Language and ideology in children's fiction*. Longman.

Tremblay, V.-L. (2011). *Être ou ne pas être un homme : La masculinité dans le roman québécois*. Ottawa, Ca.: Les Éditions David.